

TÜRK-İŞ
TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU

BAŞKANLAR KURULUNA SUNULAN
YÖNETİM
KURULU
ÇALIŞMA
RAPORU

ULUSLARARASI ÇALIŞMA
ÖRGÜTÜ (ILO)
73 ÜNCÜ DÖNEM KONFERANS
ÇALIŞMALARI

3 TEMMUZ 1987
ANKARA

1.8806
AŞ
087
38

TÜRK-İŞ
Bilgi Merkezi

TÜRK-İŞ
TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI
KONFEDERASYONU

BAŞKANLAR KURULUNA SUNULAN
YÖNETİM
KURULU
ÇALIŞMA
RAPORU

ULUSLARARASI ÇALIŞMA
ÖRGÜTÜ (ILO)
73 ÜNCÜ DÖNEM KONFERANS
ÇALIŞMALARI

3 TEMMUZ 1987
ANKARA

TÜRK-İŞ
Bilgi Merkezi

Tarih:.....

Demirbaş No:.....1338.....

Tasnif No: 331.889.6 Baş T 87

Bilgiye istenmiştir

İ ç i n d e k i l e r

Sunuş

1. Uluslararası Çalışma Teşkilatı/TÜRK-İŞ	1
A. Gündem	1
B. TÜRK-İŞ Heyeti	2
C. Komite Dağılımı	2
II. Konferans Çalışmaları (1986 ve 1987)	2
A. ILO'da Türkiye'nin durumunu İnceleme Mercileri	2
B. 72.Dönem ILO Konferansı Öncesi Gelişmeler	3
C. 72.Dönem ILO Konferansı'ndaki Gelişmeler	4
D. 73.Dönem ILO Konferansı Öncesi Gelişmeler	7
(1) TÜRK-İŞ'in Başbakanlığa Yaptığı Başvuru	7
(2) Mart 1987 Sendika Özgürlükleri Komitesi Toplantısı ..	9
(3) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın Çağrısı	9
(4) ILO Sözleşme ve Tavsiye Kararlarının Tatbiki ile ilgili Uzmanlar Komitesi Raporu ve Türkiye	9
(5) ILO Temsilcisinin Türkiye'ye Davet Edilmesi	11
(6) ILO Temsilcisinin Genel Direktöre Sunduğu Rapor	11
(7) Hükümetin İkinci Taahhüt Mektubu	12
(8) Başbakanlığın Cevabi Yazısı	13
(9) ICFTU Yönetim Kurulu Toplantısı	15
(10) Sendika Özgürlükleri Komitesi Toplantısı	15
E. 73 üncü Dönem ILO Konferansındaki Gelişmeler .	15
(1) Genel Kurul Çalışmaları	15
(1.1.) TÜRK-İŞ Genel Başkanı'nın Konuşması	16
(1.2.) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanının Konuşması	19
(2) Komite Çalışmaları	20
(2.1.) Hükümet Temsilcisinin Açıklaması	21
(2.2.) TÜRK-İŞ Temsilcisinin Açıklaması	21
(2.3.) Diğer Ülke Temsilcilerinin Konuşmaları	22
(2.4.) Komite'nin Sonuç Kararları	23
III. Değerlendirme ve Sonuç	24

S U N U Ş

İşçi hak ve özgürlüklerinin korunması ve geliştirilmesi amacıyla TÜRK-İŞ'in Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) nezdinde yaptığı girişimler ve 73 üncü Dönem ILO Konferans Çalışmaları bu raporla sunulmaktadır.

73 üncü Dönem ILO Konferans Çalışmaları Raporunda ilgisi nedeniyle 6/23 Haziran 1986 tarihleri arasında yapılan 72. Dönem Konferansı öncesindeki ve anılan Konferans sırasındaki gelişmelere de değinilmiştir.

Saygılarımızla,

Şevket YILMAZ
Genel Başkan

Emin KUL
Genel Sekreter

Çetin GÖÇER
Genel Mali Sekreter

Mustafa BAŞOĞLU
Gen. Eğitim Sek.

Orhan DALABAN
Gen. Teşk. Sek.

I. Uluslararası Çalışma Teşkilatı/TÜRK-İŞ

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)nun 73 'üncü dönem konferansı 150 üye devleti temsilen 1800 dolayında delege ve teknik danışmanın çeşitli uluslararası kuruluş temsilcilerinin katılmasıyla 3/25 Haziran 1987 tarihleri arasında Cenevre'de yapılmıştır.

ILO Genel Direktörü'nün "Birleşmiş Milletler sistemini tehdit eden çeşitli çıkmazlarla dünya kalkınma sorunlarında uluslararası işbirliği" konusunu tartışmaya açtığı Konferans'da, "İstihdam geliştirme ve sosyal güvenlik" ile "İnşaat sektöründe sağlık tedbirleri ve iş emniyeti" konularının ilk görüşmesi yapılmıştır. Bu iki konuda Konferansın 74 üncü dönem çalışmalarında (1988) Sözleşme ve Tavsiye karar biçiminde iki uluslararası norm kabul edilmesi beklenmektedir. Konferans ayrıca "Kalkınma için Teknik İşbirliği" konusunu değerlendirmiş, Güney Afrika'nın ırkçı rejimine karşı alınan caydırıcı önlemleri görüşmüştür.

Konferansın Türk Sendikacılık Hareketi açısından birinci derecede önem taşıyan yönü, Özal Hükümeti'nin Sözleşme ve Tavsiye Kararların İzlenmesini Gözetmekle Görevli Konferans Komitesi (Aplikasyon Komitesi) tarafından ağır bir biçimde eleştirilmesidir. Komite Türk Hükümetinin taahhütlerini yerine getirmemesini kınamış, ILO normlarına en kısa süre içinde ve tam olarak uyulmasını istemiştir. TÜRK-İŞ Genel Başkanı Şevket YILMAZ 9 Haziran 1987 günü ILO Konferansı'nda konuşmuş ve Türk işçilerinin karşısaya bulunduğu sorunları anlatarak, Türk Hükümetinin en kısa süre içinde uluslararası taahhütlerine uymasını istemiştir.

73 üncü dönem konferansında Yönetim Kurulu seçimleri yapılmış ve işçi kesiminde ICFTU (Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu) tarafından geliştirilen liste kesin başarı elde etmiştir. Bu konferans'da Türkiye de, Batı Avrupa listesinde Yunanistan, İsveç ve İsviçre ile birlikte Yönetim Kurulu Hükümet kesimi yedek üyeliğine getirilmiştir.

ILO Konferansı ile ilgili gelişmeler ve çalışmalar şöyledir:

A. Gündem

73. dönem ILO Konferansı aşağıdaki gündeme göre toplanmıştır:

- I. Yönetim Kurulu ve Genel Direktörün Raporları
- II. Bütçe ve Program Önerileri ve sair mali konular
- III. Sözleşme ve Tavsiye Kararlarının Uygulanmalarıyla ilgili Bilgi ve Raporlar
- IV. İstihdamı Geliştirme ve Sosyal Güvenlik (birinci görüşme)
- V. İnşaat Sektöründe İşçi Sağlığı İş Güvenliği (birinci görüşme)
- VI. Teknik İşbirliği Projelerinde ILO'nun Rolü (Genel görüşme)

B. TÜRK-İŞ Heyeti

Konferans'da işçi delegesi olarak TÜRK-İŞ Genel Başkanı; Teknik Danışmanlar olarak TÜRK-İŞ Genel Mali Sekreteri Çetin GÖÇER, TEKGIDA-İŞ Sendikası Genel Başkanı Orhan BALTA, TES-İŞ Genel Başkanı Faruk BARUT, T.MADEN-İŞ Sendikası Genel Başkanı Mustafa ORHAN, TÜRK HARB-İŞ Genel Başkanı Kenan DURUKAN, BASİSEN Genel Başkanı Metin TIRYAKIOĞLU, Genel Başkan Danışmanı Önder AKER, Dış İlişkiler Müdür Yardımcısı Derviş ALBAYRAK görev almışlardır. TES-İŞ Genel Başkanı Faruk BARUT toplu sözleşme uyuşmazlığı nedeniyle konferansa katılamamıştır.

C. Komite Dağılımı

TÜRK-İŞ temsilcileri aşağıdaki komitelerde görev üstlenmişlerdir:

Kararlar Komitesi: Orhan BALTA, Mustafa ORHAN, Derviş ALBAYRAK

İstihdam ve Sosyal Güvenlik Komitesi: Metin TIRYAKIOĞLU

Aplikasyon Komitesi: Çetin GÖÇER, Kenan DURUKAN, Önder AKER, Derviş ALBAYRAK

II. Konferans Çalışmaları (1986 ve 1987 Oturumları) :

A. ILO'da Türkiye'nin Durumunu İnceleme Mercileri :

Bilindiği gibi, Türkiye'nin durumu, Uluslararası Çalışma Örgütü'nde iki ayrı komitede ele alınmaktadır. Bunlardan birincisi ILO Sendika Özgürlükleri Komitesi'dir. Burada 1982'den bu yana Türkiye'de 12 Eylül 1980 sonrasında işçi hak ve özgürlükleriyle ilgili tüm sorunlar ele alınmış durumdadır ve her yıl Mayıs ve Kasım aylarında gelişmeler ILO Yönetim Kurulu'na sunulmakta, Yönetim Kurulu'nun **tesbitleri** ve tavsiyeleri de Türk Hükümetine duyurulmaktadır. Bu çerçevede Uluslararası Çalışma Örgütü özellikle 2821 ve 2822 sayılı Yasaların, sendikal hak ve özgürlükleri düzenleyen ILO Sözleşmelerine aykırı yönlerinin düzeltilmesini istemektedir. İkinci Komite Sözleşme ve Tavsiye Kararların Tatbikini denetlemekle ödevli olan ve her yıl ILO Konferansı sırasında kurulan "Aplikasyon Komitesi" dir. Bu Komite 1982 yılından bu yana, Türkiye'de serbest toplu pazarlık şartlarını, Türkiye'nin 1951 yılında tasdik ettiği 98 sayılı ILO Sözleşmesi ışığında izlemektedir. İki Komite arasındaki başlıca fark, Sendika Özgürlükleri Komitesi'nin üye Devlet tarafından tasdik edilmemiş de olsa bazı ILO Sözleşmelerine göre inceleme yapabilmesidir. Bu sözleşmelerin başında 87 sayılı ILO Sözleşmesi gelir. ILO nazarında bu konuda inceleme yapmak için üye Devletin bu Sözleşmeyi tasdik etmiş olması gerekmez. Zira sendika özgürlüğü ILO Anayasasının aslî unsurudur. Anayasayı kabul ederek ILO üyesi olan Devlet de bunun gereklerine uymakla yükümlüdür. Buna karşın Konferans Komitesi münhasıran tasdik edilmiş sözleşmelere göre değerlendirme yapabilir.

B. 72.Dönem ILO Konferansı Öncesi Gelişmeler:

6/23 Haziran 1986 tarihleri arasında yapılan 72.Dönem ILO Konferansı öncesinde aşağıdaki gelişmeler olmuştur:

- (1) Özal Hükümeti Mart/1986 içinde ILO Genel Direktörüne başvurarak;
"...2822 sayılı Yasa hükümlerinin Türkiye tarafından 1951 yılında tasdik edilen Toplu Pazarlık ve Sendikalaşma Hakkının Korunmasına Dair 98 Sayılı Sözleşmeye aykırı olup olmadığının belirlenmesinde ILO uzmanlarının kendilerine yardımcı olmasını." istemiştir.
- (2) İstek ILO Genel Direktörlüğünce kabul edilmiş, 22/30 Nisan 1986 tarihleri arasında ILO Sendika Özgürlükleri Dairesi Bölüm Başkanı W.SIMPSON ve ILO İşçi/İşveren İlişkileri Dairesi eski Başkanı J.SCHREGLE'den oluşan bir Heyet Türkiye'ye gelmiştir.
- (3) Heyet üyeleri TÜRK-İŞ yetkilileri ile 23 Nisan 1986 tarihinde Ankara'da TÜRK-İŞ Genel Merkezi'nde görüşmüşlerdir.

TÜRK-İŞ Genel Başkanı, TÜRK-İŞ'in 2821 sayılı Sendikalar Yasası ile 2822 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasasının Uluslararası Çalışma Örgütü'nün ilke ve sözleşmelerine uygun hale getirilebilmesi için sürdürdüğü girişimleri açıklamış, Hükümetin tutumu hakkında bilgi vermiştir. TÜRK-İŞ Genel Başkanı, TÜRK-İŞ'i eylem kararları almaya sevkeden sebepler üzerinde durmuş, grevli serbest toplu pazarlık düzeni önündeki engelleri açıklamıştır.

Teknik düzeyde devam eden çalışmalar sırasında, "...TÜRK-İŞ'in Yasanın uygulanmasının üzerinden bir yıl geçtikten sonra ve sorunların mükerreren işçi/hükümet Zirve Toplantılarına götürülmesini takiben uygulama sorunlarını en aza indirebilmek düşüncesiyle bazı değişiklik önerileri hazırladığı; Hükümetin önceleri bunları benimsemiş gibi görünüp, sonra şartları daha da ağırlaştıracak düzenlemeler yapma gayreti işine girdiği; bunun bu tarihe kadar engellendiği, Hükümetin hiçbir iyileştirme gayreti işine girmemesi karşısında TÜRK-İŞ'in kendini bu önerileri ile bağlı tutmadığını ilân ettiği ve yeni önerilerin de 28/29 Kasım 1985 tarihinde toplanan Başkanlar Kurulunun kararları doğrultusunda, 15 Ocak 1986'da Hükümete ve diğer ilgililere sunulduğu" bildirilmiştir.

- (4) 30 Nisan 1986'da toplanan TÜRK-İŞ Başkanlar Kurulu, 28 Kasım 1985 tarihli eylem programını gözden geçirmiş, sorunların 14/16 Mayıs 1986'da ICFTU Yönetim Kurulu'na ve 6/28 Haziran 1986'da 72.Dönem ILO Çalışma Konferansına yansıtılmasını kararlaştırmıştır. Karar uyarınca konu önce ICFTU Yönetim

Kurulu'na götürülmüş, Türkiye'nin durumunun ILO'da görüşülmesinin önemi üzerinde durularak, gerekli girişimlerin yapılması istenmiştir. ICFTU Yönetim Kurulu bu yönde karar almıştır.

C. 72.Dönem ILO Konferansı'ndaki Gelişmeler

- (1) Haziran/1986'da 72.Dönem ILO Konferansı sırasında toplanan Aplikasyon Komitesi'nde Türk Hükümeti'nin 30 Nisan 1986 tarihinde bir taahhüt mektubu gönderdiği açıklanmıştır.

Özal Hükümeti adına, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca 30 Nisan 1986 tarihinde gönderilen mektupta; "Türk Hükümetinin iş mevzuatını ILO normlarına uygun hale getireceği" kaydedilmiş, aşağıdaki taahhütte bulunulmuştur:

"...Türkiye'nin, tasdik etmiş olmakla 98 sayılı Sözleşme ile üstlendiği vecibelerle ve ILO Anayasası'nda yer alan sendika özgürlüğü prensiplerine ve konuya ilişkin ILO normlarına tam olarak uymasını temin edecek her çeşitli adımı atmayı ve her çeşit tedbirleri, ülkede cari siyasal, ekonomik ve sosyal gerçekler ışığında gerekebilecek zaman sınırları içinde almayı.."

Bu başvuruda ayrıca "Türk Hükümetinin sendikal hakların ILO tarafından anlaşıldığı biçimiyle saygı gösterildiği bir ortamın öneminin tam idraki içinde olduğu" da eklenmiştir.

Hükümetin bu taahhüdü Mayıs/1986'da ILO Yönetim Kurulu'na sunulan Sendika Özgürlükleri Komitesi'nin raporunda aynen yer almıştır. Sendika Özgürlükleri Komitesi "Bu gelişmeyi memnuniyetle karşıladığını" belirtmiş ve 2021 ve 2022 sayılı Yasalarda verilen sözler istikâmetinde değişiklik yapılmasını beklediğini belirtmiştir.

4 Haziran 1986'da 72.Dönem Uluslararası Çalışma Konferansı başlamış, Sosyalist Ülkeler İşveren temsilcilerinin "Aplikasyon Komitesi"nde temsil oranında çıkan bir anlaşmazlık sebebiyle anılan Komite ancak 11 Haziran 1986 tarihinde çalışmaya başlayabilmıştır.

Du komitede TÜRK-İŞ'i asil üye olarak TÜRK-İŞ Genel Başkanı, Yedek Üye olarak Mehmet ACIDERELİ, Emin KUL, Metin TIRYAKIOĞLU temsil etmiştir.

Komiteye Türk Hükümetinin taahhüt mektubu D.4 No.lu bir belge ile sunulmuştur.

Du belgenin sunulmasını takiben Komitenin işçi grubu başkanı söz alarak "Türkiye'nin durumunun 1982'den beri değerlendirildiğini, Türk Hükümeti'nin açık taahhüt teşkil eden bir başvurusu olduğunu" belirtmiş, "Hükümetçe verilen sözlerin yerine getirileceği umudu ile bu yıl Türkiye'nin durumunun tartışılmasını" istemiştir. Komite'nin işveren grubu öneriye

uymuştur. Bu gelişme 11.6.1986 günü öğleden sonraki C.APP./PV.3 sayılı **oturum tutanağında** 13 üncü sayfada yer almış, aynı tutanağın 14 ncü sayfa-sında da Komite'nin tesbiti şu sözlerle belirtilmiştir:

"...D.4 sayılı belgede Türk Hükümeti bazı niyetlerini,değişiklikler yapmaya hazır olduğunu belirtmiş, durum hakkında bilgi alınmıştır; Komitenin işçi üyeleri, verilen sözlerin 1987 ILO Konferansı'na kadar yerine getirilmesi ümidini belirtmiştir. Bu tesbitler ışığında, D.4 sayılı belgede belirtilenler dikkate alınarak ve verilmiş bulunan sözlerin gerçekten yerine getirileceği umudu ile, Komitece bu yıl durumları ele alınacak ülkeler listesinden Türkiye'nin çıkarılması yerinde görülmüştür..."

Bu gelişmeyi takiben Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mustafa KALEMLİ, Türkiye'nin listeden çıkarılmasını derhal "ILO'nun Türkiye'deki şartlardan memnun olduğu" biçiminde yorumlamış ve bunu ilân etmiştir. Anadolu Ajansı Muhabirine Cenevre'de yaptığı açıklamada Bakan "Türk Hükümetinin taahhüt verdiği yolundaki" iddianın da doğru olmadığını belirtmiş, "biz zaten taahhüt veremeyiz" demiştir. Bakan Sendika Özgürlükleri Komitesi Raporu'nda; Aplikasyon Komitesi'ne sunulan D.4 sayılı belgede ve tutanaklarda yer alan başvurunun da "taahhüt" olmadığını savunmuştur.

Bakanın bu açıklaması üzerine Anadolu Ajansı Muhabiri Komite'nin işçi grubu başkanı ile görüşmüş, işçi grubu başkanı Komite'de yaptığı açıklamayı tekrarlamış, "Türkiye'nin bu yıl görüşülmemesini verilen taahhüt ışığında önerdiğini" bildirmiştir.

Esasen Komite Raporu'nda Türkiye ile ilgili bir "sonuç" bölümünün yer alması kararlaştırılmıştır. Burada Hükümetçe verilen taahhüde atıfta bulunulmakta ve 1987 Konferansına kadar verilen sözlerin yerine getirilmesi istenmektedir.

Komite işçi grubu başkanı ayrıca, Komite Raporu'nun ILO Konferansı genel kuruluna takdimi sırasında bu gelişmeyi açıklayacağını belirtmiş, nitekin 23 Haziran 1986 tarihinde genel kurulda şu açıklamayı yapmıştır:

"..Türkiye gibi sorgulamak istediğiniz ancak bize yazılı cevap vermiş ülkelerin durumu da vardı...Türkiye'nin cevabı açık ve resmi taahhütleri ihtiva ediyor. Şimdi görmeliyiz.

Gelecek yıl bu sözler gerçekten yerine getirilmiş olacak mıdır?.."

Komitenin Genel Kurula sunulan Raporunda ayrıca Türkiye'nin durumuna yer verilmiş,taahhüt mektubu tekrarlanmış,sonuç bölümünde şu saptama yapılmıştır:

./..

"...İşçi üyelerin, işveren üyelerce desteklenen bir önerisi üzerine ve Türk Hükümeti tarafından verilen bilgi dikkate alınarak, Komitece bu ülkenin durumunun bu kez görüşülmesi kararlaştırıldı. Bununla birlikte, Komite, Hükümetin raporunda yer alan sözlerin en kısa süre içinde yerine getirilmesini beklemekte ve gelecek oturumunda (olumlu) gelişmeyi tesbit etmeyi istemektedir. "

- (2) TÜRK-İŞ Genel Başkanı 16 Haziran 1986'da ILO Genel Kurulu'nda yaptığı konuşmada "taahhüt mektubunun verilmesiyle ortaya çıkan durumu" değerlendirmiş, Sendika Özgürlükleri Komitesi'nin tesbitlerine değinerek özetle şunları söylemiştir:

"...Günümüzde çoğu ülkede genel olarak insan haklarına gösterilen saygı tatminkar olmaktan çok uzaktır ve çoğu halde sendikal hak ve özgürlükler çiğnenmektedir. Sayın Genel Direktörün sözleriyle; "...ILO'nun 87 ve 98 sayılı Sözleşmelerinde ifadesini bulan ve içeriği ILO denetim organlarınca yorumlanan sendika özgürlüğü ve serbest toplu pazarlık ilkelerine giderek artan sayıda devlet tam olarak uymamaktadır..." ILO'nun tahribine yol açabilecek olan eğilimi büyük bir kaygı ile karşılamakta olduğumuzu belirtmek istiyorum.

Örneğin Türkiye konusunda ILO Sendika Özgürlükleri Komitesi aşağıdaki düzenlemelerin ILO normlarında ifadesini bulan temel sendikal haklara aykırı olduğuna işaret etmektedir:

- + Sendika Yöneticisi seçilebilmek için en az 10 yıl işçi statüsünde çalışmış olma yükümlülüğü,
- + Sendika yöneticisi seçilebilmek için toplu sözleşme grev yasası hükümlerini ihlâl eden dolayı hüküm giymemiş olma zorunluluğu,
- + Okullarda, dini müesseselerde çalışan işçilerin ve devlet memuru statüsünde çalışanların sendika üyesi olmalarının yasaklanması,
- + Sendikaların genel siyaset yasağına tabi tutulması,
- + Toplu pazarlık yapabilmek için ilgili işkolunda çalışan işçilerin en az yüzde onunu, sözleşme yapılacak işyeri ya da işletmede en az yüzde ellisini üye olarak kaydetmiş olma yükümlülüğü,
- + Ciddi grev kısıtlamaları, örneğin sürekliliğinde zorunluluk olan hizmetler kavramı ile bağdaşmayan sektörlerde grev hakkının yasaklanmış olması, hükümete kontrolü altındaki bir heyet marifetiyle mecburi tahkim imkânı veren grev erteleme yetkisinin tanınması ve bunlar gibi diğerleri.

Sayın Başkan,

Sendika Özgürlükleri Komitesinin bu tesbitlerine paralel olarak, Sözleşmelerin ve Tavsiye Kararlarının tatbikiyle ilgili Uzmanlar Komitesi de Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanununun Türkiye tarafından tasdik edilen 98 sayılı ILO Sözleşmesini ciddi bir biçimde ihlal ettiği görüşündedir.

Türkiye'deki durumla ilgili olarak son bir gelişmeye de değinmenin yerinde olacağı düşüncesindeyim. Türk Hükümeti Nisan 1986 da ILO Genel Direktörüne yaptığı bir başvuru ile, diğer bazı hususlar yanında, aşağıdaki taahhütte bulunmuştur:

./..

TÜRK-İŞ

Bilgi Merkezi

-7-

"Türkiye'min, tasdik etmiş olmakla 98 sayılı Sözleşme ile üstlendiği vecibelere ve ILO Anayasasında yer alan Sendika özgürlüğü prensiplerine ve konuya ilişkin ILO normlarına tam olarak uymasını temin edecek her çeşit adımı atmaya ve her çeşit tedbirleri, ülkede cari siyasal, ekonomik ve sosyal gerçekler ışığında gerekebilecek zaman sınırları içinde almayı.."

Bu başvuruya, Türk Hükümetinin sendikal hakların ILO tarafından anlaşıldığı biçimiyle tam olarak saygı gösterildiği bir ortama sahip olmanın öneminin tam idraki içinde olduğu da eklenmiştir.

2821 sayılı Sendikalar Kanunu ve 2822 sayılı Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanunu ile ilgili olarak ILO denetim organlarının anılan Yasaların işçi hak ve özgürlüklerini ihlal eden hükümlerinin değiştirilmesi isteğiyle yaptığı ve raporlarında da yer alan uyarıların tam olarak dikkate alınıp gerekli değişikliklerin gerçekleştirileceği umudu içinde, Türk Hükümetinin son girişimini memnuniyetle karşılıyoruz.."

D. 73 üncü Dönem ILO Konferansı Öncesi Gelişmeler :

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı'nın değişmesini takiben iş yasaları konusunda TÜRK-İŞ'e yapılan başvuru ve bunun sonuçları Bakanlar Kurulu Raporu'nun "mevzuat çalışmaları" bölümünde sunulmuştur.

Konunun ILO 73 üncü dönem Konferansını ilgilendiren yönleri şöyledir:

(1) TÜRK-İŞ'in Başbakanlığa Yaptığı Başvuru :

Konfederasyonumuz 9 Mart 1987 tarihinde 87-711-2/1 sayılı bir yazı ile Başbakanlığa başvurularak, 72.dönem ILO Konferansı'nda yaptıkları taahhüt hatırlatılmış, gereğinin yapılması istenmiştir.

Anılan başvuru şöyledir:

"87-711-2/1

T.C.

BAŞBAKANLIK MAKAMINA

ANKARA

Konu: 72.Dönem Uluslararası Çalışma Teşkilatı (ILO) Konferansı
-4/25 Haziran 1986, Cenevre

Hükümetimiz yukarda belirtilen Konferansta, ILO 98 Sayılı Sözleşmesi (Örgütlenme ve Toplu Pazarlık Hakkı) ile ilgili olarak gerekli yasal değişikliklerin yapılacağı konusunda taahhütte bulunmuştur. Bu taahhütün niteliği ve niceliği ile ilgili tüm doküman kopyaları ilişikte sunulmuştur.

./...

ILO Yönetim Kurulu ve 72. Dönem Konferansına Hükümetimizce yapılan sunuşla taahhüt edilen değişikliklerin hiç birisi bugüne kadar gerçekleştirilmemiş bulunmaktadır.

Bu duruma rağmen:

- 1- Grev ve lokavt uygulanması halinde mevcut yasanın sınırlayıcı, müdahaleci amaçlarını dahi aşan "Grev ve Lokavtlarda Mülkiye Amirlerince Alınacak Tedbirlere Dair Tüzük" 4.9.1936 tarihinde yürürlüğe konmuştur.
- 2- "İşçi ve İşveren Sendika ve Konfederasyonlarının Devletçe Denetimi ile İlgili Tüzük" Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca "İşten el çektirme" işlemlerine kadar uzanan ve idarenin Sendikalara müdahalesini daha da ağırlaştıran bir muhteva ile hazırlanıp 16.1.1937 tarihinde TÜRK-İŞ'e gönderilmiştir.
- 3- 233 Sayılı KHK ile işçilerin, sendikal haklar ve Toplu İş Sözleşmelerinden faydalanmasını ortadan kaldıran, binlerce işçinin statüsünü değiştiren uygulamalar, yasal dayanağı olmaksızın sür'atle yaygınlaştırılmaktadır.
- 4- Mesleki Eğitim ve Çıraklık Yasası ile Sendikaların Eğitim fonlarına el konulmakta, Grevleri etkileyecek unsurlara anılan yasada yer verilmektedir.
- 5- Asgari Ücret tesbitinin ILO'nun 26 sayılı Sözleşmesiyle uyuşmayan yöntemlere bağlanması düzenlemeleri geliştirilmektedir.

ILO'nun 87 ve 98 sayılı Sözleşmelerinde ifadesini bulan, İçeriği ILO Denetim Organlarıncaya yorumlanan sendika özgürlüğü, ve serbest pazarlık ilkelerine, tam olarak uyulmaması ve yasal değişikliklerin yapılmaması karşısında 3/24 Haziran 1937 tarihleri arasında Cenevre'de yapılacak olan 73. Dönem ILO Konferansında durumun gündeme gelmesi söz konusu olabilecektir.

Konferans öncesi konuya kesin bir çözüm getirici gelişmelerin gözlenmesi halinde davranışımızı yeniden değerlendirmeye tabi tutacağımızı bilgilerinize sunarız.

Saygılarımızla,

Şevket YILMAZ

Emin KUL

Genel Başkan

Genel Sekreter

Bilgi için :

Çalışma ve Sosyal Güvenlik
Bakanlığına yazıldı.

./...

(2) Mart 1987 Sendika Özgürlükleri Komitesi Toplantısı :

ILO Sendika Özgürlükleri Komitesi 2/6 Mart 1987 tarihleri arasında toplanarak Türkiye'nun durumunu gözden geçirmiş, Hükümetin 72. dönem ILO Konferansı sırasında verdiği taahhüdü hatırlatarak, Hükümetin mümkün olan en kısa süre içinde işçi ve işveren taraflarıyla görüşmelere başlamasını, görüşmelerle 2021 ve 2022 Sayılı Yasalardaki kısıtlamaların kaldırılmasını amaçlanmasını, çalışmaların sonuçları hakkında ILO'ya ayrıntılı rapor sunulmasını kararlaştırmıştır.

(3) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın Çağrısı :

12 Mart 1987 tarihinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı TÜRK-İŞ'e bir yazı göndererek ILO'nun da görüş ve temennileri doğrultusunda hazırladığını ifade ettiği metinleri görüşmek, ^{üzere} 18.3.1987'de bir toplantı düzenlediğini duyurmuştur. Bu toplantıda Başkanlar Kurulu'na sunulan Yönetim Kurulu Raporu'nun "Hukuk Bürosu Çalışmaları" bölümünde açıklandığı üzere olumlu hiçbir sonuç alınamamıştır.

(4) ILO Sözleşme ve Tavsiye Kararlarının Tatbiki ile İlgili Uzmanlar Komitesi Raporu ve Türkiye :

Sözleşme ve Tavsiye Kararların Tatbiki ile ilgili Uzmanlar Komitesi 73 üncü ILO Konferansı'na sunulacak Raporun Mart 1987'nin ilk yarısında tamamlanmış ve Türkiye'deki gelişmelerle ilgili olarak aşağıdaki sapmaları yapmıştır:

"98 Sayılı Sözleşme, Türkiye (onay 1985)

Komite, Hükümet tarafından gönderilmiş bulunan ayrıntılı raporlarla birlikte 1986 yılı Konferans Komitesine sunulmuş bilgileri de kayda almaktadır. Komite ayrıca, Sendika Özgürlükleri Komitesinin 98 Sayılı Sözleşmenin tatbikini ilgilendiren yönleriyle ele aldığı incelemeye-tabii konularda vardığı sonuçları (249 uncu Rapor Mart 1987) da kaydetmektedir.

Daha önceki gözlemlerinde Komite 1983 tarih ve 2022 Sayılı Yasanın 12 nci maddesinin sendikalara toplu görüşme için yetki belgesi verilebilmesini ilgili sendikanın kurulu bulunduğu işkolunda çalışanların en az yüzde 10'unu, toplu iş sözleşmesi kapsamına girecek işyeri veya işletmede ise çalışanların yarısından fazlasını temsil etme şartına bağlamış olduğunu kaydetmişti. Komite her ne kadar en çok işçiyi temsil eden sendikaların tercihan ve münhasıran (tercihin objektif ve önceden tespit edilmiş esaslara bağlamış olması kaydıyla) toplu pazarlık hakkından yararlanmaları halini kabul edebilir bulmakta ise de özellikle işyerlerinde en çok üyeye sahip bulunmakla birlikte üye sayısı toplam işçi sayısının yüzde 50'sini aşmayan sendikaların işverenle toplu pazarlık yapma imkanını elde edemeyeceklerini dikkate alarak 2022 sayılı yasa'nın (yetki bakımından) getirdiği zorunlulukları 98 Sayılı Sözleşmenin 4 üncü maddesinde ifadesini

./..

bulan serbest toplu pazarlık ilkesine tümüyle uymadığı görüşündedir. Aynı biçimde, işyerlerinde yarıdan fazla işçiyi temsil etme şartına uyan bir sendika, kurulu bulunduğu işkolunda çalışanların en az yüzde 10'unu temsil etmediği takdirde toplu pazarlığa başlayamayacaktır.

Komite daha önce yapmış olduğu tespitlere atıfla, yasal bir grevin genel sağlığı ve milli güvenliği bozucu mitelikte görülmesi halinde Bakanlar Kurulu Kararnamesiyle 60 gün süre ile ertelenebilmesine ve erteleme sonunda ihtilafın Yüksek Hakem Kurulunca çözümlenmesi **keyfiyetine yeniden değişme** gereğini duymuştur. Komite'nin kanaatine göre bu hüküm bazı hallerde zorunlu tahkime yol açabileceği cihetle 93 Sayılı Sözleşme'nin 4 ncü maddesinde ifadesini bulan serbest toplu pazarlık hakkını kısıtlayıcı niteliktedir.

Komite, 2022 Sayılı Yasa'nın bazı maddelerini değiştiren ve bu değişiklikler ile de en çok işçiyi temsil eden işçi kuruluşu TÜRK-İŞ'in daha önce 2022 Sayılı Yasa'nın tadiliyle ilgili olarak yaptığı bir kaç teklifi bir ölçüde dikkate almış bulunan 3299 Sayılı Yasa'nın 3 Haziran 1986 tarihinde kabul edilmiş olduğunu not etmiştir. Hükümete göre, değişikliklerle ilgili tekliflerin üç'lü yapı (işçi-işveren-hükümet) içinde müzakeresi önceden yapılmış olup, Hükümet sosyal tarafların (işçi-işveren) tekliflerle ilgili görüşlerini de gönderdiği raporunda tümüyle dile getirmiş bulunmaktadır.

Komite, Hükümetin çalışma yaşamını düzenleyen mevcut yasalarla ilgili olarak işçi ve işveren kuruluşlarınca son zamanlarda ortaya atılan görüşleri inceleyebilmek için Çalışma Bakanlığı bünyesinde bir komisyon oluşturulduğu yolundaki beyanını da ayrıca not etmiştir. Hükümet, hazırlanacak değişiklik taslağının Türkiye Büyük Millet Meclisine sevk edilmeden önce görüşlerini almak üzere bu kuruluşlara gönderileceğini de beyanına eklemiştir. Hükümet, bu aşamaya gelinmeden Çalışma Bakanlığı'nın yasa değişikliği teklifleri üzerinde istişarede bulunabilmek amacıyla ILO'dan teknik bir misyon davet etmek niyetinde olduğunu ifade etmektedir.

Komite bu gelişmeleri ve 3299 sayılı Yasa ile getirilen değişikliklerin genelde toplu pazarlık sisteminin işleyişinde prosedürden kaynaklanan bazı tikanıklıkları giderme amacıyla yapılmış olduğunu ilgiyle not etmiştir. Komite, bugüne kadar kabul edilmiş değişikliklerin toplu pazarlıkta yetki için sendikaların uymaları gereken sayısal kriterlerle ilgili olarak daha önce de üzerinde durduğu ve Hükümetin talebi üzerine Nisan 1986 da gerçekleşen ILO Teknik Danışma Heyetinin ziyareti sırasında Hükümet ve sosyal taraflarla (işçi-işveren) ayrıntısıyla ele alınmış olduğunu müşahade ettiği temel sorunu giderecek nitelikte olmadıklarını özellikle not etmiştir. Söz konusu ziyaretten sonra Hükümet, diğer tasavvurları yanı sıra, Komite'nin yaptığı yorumlar ve Teknik Danışma Heyetinin yaptığı gözlemler ışığında toplu pazarlıkla ilgili 2022 Sayılı Yasa hükümlerini bir kez daha inceleme; ve Türkiye'nin 93 Sayılı Sözleşme'yi tasdik ile, özellikle de Sözleşme'nin 4 üncü maddesi hükümleriyle, üstlendiği vecibelere tam olarak uyulmasını temin için gerekebilecek her adımı atma ve her çeşit tedbiri, ülkede cari siyasal, ekonomik ve sosyal şartların gerektirebileceği zaman sınırları içinde alma niyetini (Teşkilata) resmen duyurmuştur.

Komite, yasa değişikliği için yeni teklifler hazırlanmakta olduğunu ve Hükümetin, Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulmadan önce teklifleri sözden geçirmek üzere bir ILO Heyetini Türkiye'ye davet etmiş bulunduğunu ilgiyle not etmektedir.

Komite önerilen yasa değişikliklerinin yakın bir tarihte gerçekleştirilmesini ve 2022 Sayılı Yasa'nın 12 nci maddesinin yol açtığı zorlukların yakın bir tarihte giderilmesini temenni etmektedir.

Genel olarak Komite, işçileri temsil eden kuruluşlar olarak işçi sendikalarının toplu iş sözleşmesi için toplu pazarlık hakkından tam olarak yararlanabilmeleri için çalışmalarını ve iş programlarını serbestce ve normal şartlar altında belirleyebilmelerini öngören temel ilkelere verdiği önemi tekrarlamak ister."

(5) ILO Temsilcisi'nin Türkiye'ye Davet Edilmesi :

Hükümet, Birleşmiş Milletler Cenevre Bürosu Nezdinde Türkiye Daimi Temsilcisi Büyükelçi Ercüment YAVUZALP aracılığıyla 17 Mart 1987 tarihinde ILO Genel Direktörü'ne yeni bir başvuruda bulunmuştur.

Büyükelçi Hükümetin iş mevzuatı üzerinde çalışmalar yapmakta olduğunu, ILO ile mevcut işbirliğini sürdürme niyetini taşıdığını belirtmiş, Nisan 1987 içinde bir ILO teknik danışma heyetini Türkiye'ye davet etmiştir.

ILO Genel Direktörü bu başvuruyu olumlu karşılamış ve ILO Sendika Özgürlükleri Bölümü Başkanı W.Simpson 22 Nisan 1987'de 1982'den bu yana beşinci kez Türkiye'ye gelmiştir.

TÜRK-İŞ'te 23 Nisan 1987 günü yedi saat süren bir toplantıda ILO temsilcisine TÜRK-İŞ'in görüşleri tekrarlanmıştır.

(6) ILO Temsilcisinin Genel Direktöre Sunduğu Rapor :

ILO Temsilcisi'nin Genel Direktöre sunduğu raporda Dış İşleri ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlıkları yetkilileri, TÜRK-İŞ ve TİSK temsilcileri ile yaptığı temaslara anlatılmaktadır. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mükerrerem TAŞÇIOĞLU ve diğer Bakanlık yetkilileriyle yaptığı görüşmelerde W.Simpson'un şu yönlerde işaret ettiği görülmektedir.

"... Bakanlar Genel Direktör'ün saygılarını ilettilikten sonra, misyonun amacının, sorun olan mevzuatı, özellikle hazırlanan değişiklik tasarılarını mümkün olduğunca samimi ve ayrıntılı bir biçimde tartışmak olduğunu bir kez daha belirttim. Ana amacın, yasanın sendika özgürlüklerine ilişkin ILO ilkeleriyle olabildiğince tutarlı bir biçimde yeniden düzenlenmesinde Hükümete yardımcı olmak olduğunu belirttim. ILO'nun işçi örgütlerinin gündeme getirdiği tüm taleplerle kendisini otomatik olarak bağlı görmediğini, ancak bu durumda TÜRK-İŞ tarafından ifade edilen görüşlerin ILO tarafından ifade edilenlerle sıkı sıkıya aynı paralelde olduğunu açıkladım. 2021 ve 2022 sayılı Yasaların sendikaların normal olarak Devletin hiçbir müdahalesi olmadan yürütmeleri gereken faaliyetleri neredeyse tümüyle kontrol altına aldığını müdahaleyle karşılaştıklarını, bir hukuksal deli gömleği işlevi gördüğünü belirttim..."

W.Simpson incelemeleri sonucu Hükümete yaptığı öneriyi ise şöyle anlatmıştır:

"Tüm koşullar gözönüne alındığında, Hükümetin önünde iki yol vardı. (1) Özellikle benim belirtmiş olduğum alanları kapsayan bir çizgide daha temel değişiklikler yapma anlayışıyla yasanın tümü üzerinde bir kez daha düşünmek, veya (2) Önerilen değişiklikleri tamamen geri çekmek ve 2021 ve 2022 sayılı yasaları, belirli bir zaman süresi içinde ILO ilkeleri ve ILO tarafından yapılan öneriler ışığında ve başta Batı Avrupa olmak üzere diğer ülkelerin yasalar sistemini de gözönünde bulundurarak değiştirmeyi garanti etmek veya tamamen baştan yazmak,

Hükümet'in bu ikinci alternatifi benimsemesi durumunda, ILO'nun, yeni kanun maddelerinin ILO ilkeleriyle mümkün olduğu kadar paralellik içinde olması için Hükümet tarafından gelebilecek her türlü teknik uzmanlık talebini sağlamaya hazır olduğunu belirtti. Değişiklik önerilerinin sunulduğu biçimiyle geçirmek, Hükümet'in, gerçek bir değişikliğe gidilmesi yönünde samimi olmadığını gösterecekti ve daha güçlü bir karşı eleştiri riskini gündeme getirecekti..."

W.Simpson temasları ve incelemeleri sonrasında ulaştığı noktanın "Hükümete" 2021 ve 2022 Sayılı Yasaların tümüyle geri çekilmesi ve ILO ilke ve normlarına uygun yeni bir yasal düzenleme yapılmasını tavsiye etmek" olduğunu kaydetmekte, şöyle demektedir:

"Çalışma Bakanlığı yetkilileri ve Day Cankorel ile yaptığım son toplantıda Bakanla aralarında uzun bir görüşme daha yapıldığı belirtildi. Kendilerine yeni bir talimat verilmemişti. Ancak konu hakkında nihai görüşlerimi öğrenmek istiyorlardı. Durum tüm boyutları ile incelendikten sonra, 2021 sayılı yasa ile ilgili 10 değişiklik önerisi taslağında yalnız 3 ünün olumlu bir gelişme olarak görüldüğünü belirttim. Bunlar özel okullardaki öğretim personelinin örgütlenme hakkı, sendikaların yatırım alanlarının genişletilmesi ve sendikaların feshi infisahı halinde varlıklarının intikaline ilişkin düzenlemelerdi. 2022 sayılı yasada yapılan 9 değişiklik önerisi taslağından da yalnız biri (grevci işçilere çadır veya kulübe sağlanması izni) biraz işçilerin lehinde idi. Olumlu sayılabilecek gelişmelerin toplamı bu denli azken, bu yasaların yol açtığı gerçek sorunlara yüzeysel çözüm getiren bu önerilerle yola devam etmenin ciddi bir taktik hatası olacağını söyledim. Ne TÜRK-İŞ ne de ILO, Hükümetin uygun yasal değişiklik yaparak ILO ilkelerine riayet etme niyetinde olduğu konusunda verdiği güvencelerin ve beyanlarının samimi olduğuna inanamazlardı. Son tavsiyem mevcut koşullar karşısında Hükümetin gösterebileceği en uygun davranışın, şimdiki önerileri tamamen geri çekmek ve sendikal hak ve özgürlüklere ilişkin ILO ilkelerine tamamen bağlı kalacak şekilde 2021 ve 2022 sayılı yasaları derhal gözden geçirip değiştirme konusunda ILO'ya ciddi ve resmî bir güvence iletmesi oldu..."

ILO Temsilcisi bu tavsiyenin benimsenmesi halinde durumun açık, somut, yazılı bir taahhüt şeklinde ILO'ya bildirilmesini de önermiştir.

(7) Hükümetin İkinci Taahhüt Mektubu :

Özal Hükümeti, bu gelişmeyi takiben 8 Mayıs 1987 tarihinde Büyükelçi Ercüment YAVUZALP aracılığıyla ILO Genel Direktörüne ikinci bir taahhüt mektubu göndermiştir.

Hükümet adına gönderilen ikinci mektup şöyledir:

"Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, önceki Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından Genel Direktöre gönderilen 30 Nisan 1986 tarihli mektupla tasrih edilen amaçların takibi zımında, Türkiye'de endüstriyel ilişkilerle ilgili konuları (sorunları) ciddi bir biçimde mütalâa etmiştir.

Bununla ilgili olarak, Hükümet, (ilk olarak) diğer sosyal taraflarla (işçi-işverenlerle) ve takiben (daha sonra) kısa süre önce bir teknik istişari misyon sırasında bir ILO temsilcisi ile yaptığı istişareler sonucunda ve hem işçiler, hem işverenler, aynı zamanda ILO tarafından ifade edilen istekler ışığında, bu isteklerle ve diğer faktörlerle ilgili hususları dikkate alarak 2021 sayılı Sendikalar Yasası ile 2022 sayılı Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Yasasını, ~~değişmiş bulunan~~ ulusal şartlara göre tadil etmek üzere, bu konunun yenibaştan ele alınmasını gerekli görmüştür. Bunun yürütümü (yapılabilmesi) Anayasanın bazı hükümlerinin mütalâa edilmesini doğal olarak gerekli kılmaktadır.

Hükümet, ILO prensiplerine ve normlarına tam olarak uygun bir iş mevzuatının gerçekleştirilmesi için gereken tüm önlemlerin alınması gerektiği görüşündedir. Bunun tahakkuku zımında Hükümet Türkiye'de üç'lü istişarelere tekrar girişecektir. Hükümet, aynı zamanda, bu hususlarla ilgili olarak ILO tarafından sağlanacak teknik yardımdan (yol göstericilikten) yararlanabileceği umundadır.

Hükümet bu girişimleri derhal başlatma niyetinde olup, ilgili tüm tarafların tam olarak ve yapıcı bir suratle katılmalarıyla ve uygun bir yasama işlemi imkanının mevcudiyeti ile, çalışmanın ~~mühim~~ olan en kısa süre içinde tamamlanacağı umundadır."

(8) Başbakanlığın Cevabı Yazısı

TÜRK-İŞ'in 9 Mart 1987'de Başbakanlığı yaptığı ve 72 nci dönem ILO Konferansı sırasındaki taahhüdlere hatırlatmak, verilen sözlerin yerine getirilmesini istediği başvuru 25.5.1987 tarihinde 35-SKİB/6-0185 sayılı bir yazı ile cevaplandırılmıştır.

Başbakanlık yazısı ILO'ya gönderilen ikinci taahhüt mektubu ile gerçek niyet arasındaki belirgin farkı göstermesi bakımından ilginçtir.

Yazı şöyledir:

"

T.C.

BAŞBAKANLIK

Sosyal ve Kültürel İşler Başkanlığı

Sayı: 35-SKİB/6-0105

Konu: 72.Dönem ILO Konferansı

25.5.1987

TÜRKİYE İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU
GENEL BAŞKANLIĞINA

İLGİ:9.3.1987 tarih ve 87-711-2/1 sayılı yazınız.

Çalışma hayatı ile ilgili meseleler yakinen takip edilmekte ve ilgili kuruluşlara gerekli talimatlar zamanında verilmektedir.

Ülkemizin egemenlik haklarına hâlel getirmeyen ve mevcut Anayasal düzenimizle çelişmeyen anlaşmalar ülkemiz tarafından imzalanmakta ve uygulanmaya konulmaktadır.

Uluslararası anlaşmalara bağlılığımız ve bunlara uymakta gösterdiğimiz titizlik malumdur.Bu çerçevede ILO sözleşmelerinden ülkemiz tarafından imzalanmış olanlara da uyulmakta ve buna göre gerekli hukuki düzenlemeler yapılmaktadır.

Milli meselelerimizin tartışılıp kararların alınacağı platformlar, milli platformlardır.Uluslararası platformlarda milli meselelerinizi birlik ve beraberlik içinde savunmanın ülkemizi her yönden güçlü kılacağı tabiidir. Kalkı di başkalarının iç işlerimize müdahale etmesini istemek tahhına zaten sahip olamayız.

Yazınızda belirttiğiniz hususlar kanunlarımız çerçevesinde değerlendirilmektedir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Ahmet SELÇUK

Başbakan a.
Müsteşar

"

(9) ICFTU Yönetim Kurulu Toplantısı (13/15 Mayıs 1987):

Gelişmeler TÜRK-İŞ tarafından 13/15 Mayıs 1987 tarihleri arasında Lüksemburg'da toplanan ICFTU Yönetim Kurulu'na götürülmüş, TÜRK-İŞ Genel Başkanı Hükümetin geçen yılki oyunu tekrarlama hazırlığı içinde olduğunu, amacın Türkiye'yi bu yıl ILO'da gündeme sokmamak olduğunu anlatmıştır. ILO Temsilcisinin Türkiye'deki temasları ve ulaştığı sonuçlar hakkında ICFTU Yönetim Kurulu'na bilgi veren TÜRK-İŞ Genel Başkanı Haziran 1987'de toplanacak olan 73.dönem ILO Konferansı'nın "Türkiye" açısından önemini vurgulamış, Çalışma ve Sosyal Güvenlik eski Bakanı Mustafa KALEMLİ'nin Haziran 1986'da düzenlediği basın toplantısını hatırlatarak, ICFTU'nun konuya dikkatle eğilmesini istemiştir.

(10) Sendika Özgürlükleri Komitesi Toplantısı (28/30 Mayıs 1987)

ILO Sendika Özgürlükleri Komitesi 28/30 Mayıs 1987 tarihleri arasında yaptığı toplantıda Türkiye'deki durumu yeniden gözden geçirmiştir.

Komite konuya ilişkin daha önceki belirlemelerini ve bunu izleyen gelişmeleri (ILO Temsilcisinin Türkiye'ye çağırılması, ILO Temsilcisinin Raporu, Uzmanlar Komitesi Raporu, Türk Hükümetinin ikinci taahhüt mektubu ilh.) değerlendirmiş, Yasalarla ilgili olarak Hükümetin derhal üç'lü temaslara başlamasını, bu yoldan 2021 ve 2022 sayılı yasalarda yer alan kısıtlamaların kaldırılmasını, Yasaları ILO ilke ve normlarına uygun hale getirmesini istemiştir. Komite, ILO'nun bu yönde Hükümete yardımcı olmaya hazır olduğunu da tekrarlamıştır.

E. 73.Dönem ILO Konferansı'ndaki Gelişmeler :

(1) Genel Kurul Çalışmaları :

TÜRK-İŞ'in görüşü Konferansın 9 uncu oturumunda, 9 Mayıs 1987 günü TÜRK-İŞ Genel Başkanı tarafından genel kurulda yapılan bir konuşma ile açıklanmıştır.

10 Mayıs 1987 günü Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mükerrerem TAŞÇIOĞLU genel kurulda konuşmuştur. 73.Dönem ILO Konferansı'nda TİSK adına konuşma yapılmamıştır.

./..

1.1. TÜRK-İŞ Genel Başkanı'nın Konuşması :

TÜRK-İŞ Genel Başkanı Şevket YILMAZ'ın konuşması şöyledir:

"Sayın Başkan, sözlerime başlarken, Uluslararası Çalışma Konferansı'nın 73 üncü dönem Başkanlığına seçilmiş olmanızdan dolayı, size, Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK-İŞ) ve şahsım adına ve içten tebriklerimi sunmak istiyorum.

Bu imkandan yararlanarak, ILO Genel Direktörü Sayın Francis Blanchard'ı, Uluslararası kurumların işlerliği konusunda son yıllarda ortaya çıkan ve giderek gelişen memnuniyetsizliklerin sebeplerini irdedeği; bizleri düşünmeye sevkeden raporu nedeniyle kutlamak isterim.

Rapor; çok taraflı kurumlar sistemine duyulan ihtiyacın, çeşitli eleştirilere rağmen tartışma konusu olmadığını, doğru bir yaklaşımla ortaya koymaktadır.

Genel Direktör tarafından sunulan ve sistemi bütünüyle daha kapsamlı, daha üretken ve daha iddialı bir yapıya kavuşturmayı öngören görüş ve önerileri paylaştığımı da ifade etmeliyim.

Kanaatime göre, Uluslararası Çalışma Kodu'nun, özellikle, ILO'nun Sendika Özgürlüğü ve Serbest Toplu Pazarlık ile ilgili Sözleşmelerinin uygulanmasında; kalkınmış ve kalkınma çabası içinde olan ülkelerde çalışan yığınlar için birinci derecede önem taşıyan konularda ILO'nun gözetim işlevinin güçlendirilmesinin devamında zaruret vardır.

Bunun gibi, ILO'nun uluslararası alanda norm geliştirme işlevinin, gelecekte sadece geliştirilmesinin değil, aynı zamanda güçlendirilmesinin gerektiği görüşünü paylaşmaktayım.

Genel Direktör tarafından da isabetle belirtildiği gibi, "norm geliştirme işlevi, gelecekte ILO için daha büyük önem taşıyacaktır". zira Anayasasında yer alan ve "işçiler için insancıl şartları benimsemeyen herhangi bir ülkenin, bu şartları geliştirmeyi arzu eden diğer ülkeler için engel teşkil edeceğini öngören kuramın, gelecekte, çoğu diğer uluslararası kuruluş gibi ILO'nun da karşısına daha ileri ölçüde çıkacağı" açıktır.

Birleşmiş Milletler sisteminin ve ILO'nun geleceğinin gözden geçirildiği bu konferansda, bu aşamada, ILO'nun savunduğu temel ilkelerde, özellikle sendika özgürlüğü ilkesine özel bir önem verilmesi gerektiğini düşünmekteyim.

Hepinizce bilindiği üzere, sendika özgürlüğünün temel insan hakları içinde ve ILO'yu ilgilendiren özgürlükler arasında özel bir yeri vardır.

Sendika özgürlüğü, sadece, sosyal adalet yolunda ilerleme için bir ön şart değildir; sendika özgürlüğü, aynı zamanda, işçi/işveren/Hükümet üçlüsü'ne dayalı ILO'nun gerektiği biçimde çalışabilmesi için zorunludur. Ve, kanaatime göre, bu temel insan hakkının sürekli olarak ihlali, ILO'nun norm geliştirme işlevinin önündeki en ciddi engeldir.

./..

Çeşitli vesilelerle ortaya konulduğu üzere, çoğu ülkede sendika özgürlüğü ve serbest toplu pazarlık hakkı ekonomik güçlüklerden söz edilerek yada kalkınma gerekleri adına ağır bir biçimde kısıtlanabilmektedir. Diğer bazı ülkelerde, ekonomik mülahazalar yanında sosyal huzursuzluklar ve şiddetle, siyasal istikrarsızlıkla mücadele adına, kamu özgürlükleri, sendikal hak ve özgürlükler ve sendika özgürlüğü çiğnenmekte, sınırlandırılmaktadır.

Türkiye maalesef bu ülkeler arasındadır.

Birleşmiş Milletler sisteminin ve ILO'nun geleceğinin; ILO'nun norm geliştirme işlevinin değerlendirildiği böyle bir konferansda cevap bekleyen ilk soru, böylesine bir durumun, böylesine bir tutumun hoşgörü ile karşılanıp, karşılanamayacağı sorusudur.

Benim bu soruya vereceğim cevap "hayır" cevabıdır. "Böyle bir tutum, böyle bir durum" hoşgörü ile karşılanamaz. ILO, varlığını, varlık sebebini, temel ilkelerin tehdide yönelen bu gelişme karşısında sessiz kalma yolunu seçemez.

Sendika özgürlüğü ilkesi, ILO'nun Ana Statüsünde kaynaklanan temel hedefleri arasındadır. Bu sebeple, üye devletlerce salt üyelik ilişkisi gereği saygı gösterilmek gereken bir ilkedir. Bir ülkenin sendika özgürlüğünü düzenleyen ILO sözleşmelerini tasdik etmemiş olması ILO'yu görevini yerine getirmekten alıkoymamalıdır. Örgütlerin başarılı olabilmesi, Ana Statülerinde yer alan ilkeleri hayata geçirebilmelerine bağlıdır.

ILO'nun geleceği, öncelikle bu alanda gerçekleştireceği başarıya bağlı görünmektedir.

Sayın başkan, burada, sendika özgürlüğünün ihlalinde başvuru olan çeşitli yöntemlerin tam bir listesini sunmak niyetinde değilim.

Burada sadece Türkiye'deki sendikal durum ile ilgili olarak, özellikle sendika özgürlüğü ilkesinin uygulanması konusunda bazı saptamalar yapmakla yetineceğim.

Belirtmeliyim ki, Türkiye'de 2021 Sayılı Sendikalar Kanunu ve 2022 Sayılı Toplu Sözleşme, Grev ve Lokavt Kanunu sendikalar üzerinde "Hukuksal bir deli gömleği biçiminde" etkisini sürdürmektedir. Öylesine ki, sendikaların, normal şartlar altında ve her çeşit devlet müdahalesinden masun bir biçimde sürdürebilecekleri her faaliyette müdahale vardır; kontrol vardır.

Hernekadar Türkiye (87) sayılı ILO Sözleşmesini tasdit etmemişse de, ILO Anayasası tahtında, sendika özgürlüğü ilkesine saygı göstermekle ödevlidir.

Başta 2021 ve 2022 Sayılı Yasalar olmak üzere, yürürlükteki diğer bazı mevzuat hükümlerinin sendika özgürlüğünü çiğneyen yönleri Türkiye'nin bu yükümlülüğünü yerine getirmesine imkan vermemektedir.

Değindiğim bu konuların, ILO normlarında ifadesini bulan temel sendikal hak ve özgürlüklere aykırı yönleri şöyledir:

./..

- + Devlet memurlarının, özel okul öğretmenlerinin, dini müesseselerde çalışan işçilerin, aynı zamanda işçi olan öğrencilerin sendika kurma ve sendika üyesi olmalarının yasaklanması,
- + Sendika yöneticisi seçilebilmek için toplu pazarlık, grev yasası hükümlerini ihlalden dolayı hüküm giymemiş olma zorunluluğu,
- + Sendika yöneticisi seçilebilmek için en az on yıl işçi statüsünde çalışmış olma yükümlülüğü,
- + Sendika yöneticisi olarak en çok dört dönem seçilme hakkı ve aradan bir olağan genel kurul dönemi geçmiş olmadıkça yeniden seçilememe kuralı,
- + Sendika yöneticiliğinin, kamu kurum ve kuruluşlarında, bunların katıldığı teşebbüs veya ortaklıklarda yönetim ve denetim kurullarında görev alma halinde sona erdirilmesi,
- + Bir siyasi partinin yönetim organlarından herhangi birinde görev alan sendika veya konfederasyon yöneticilerinin, bu göreve geldikleri andan itibaren sendika veya konfederasyonlardaki görevlerinin kendiliğinden sona ermesi,
- + Sendikaların genel siyaset yasasına tabi tutulmaları,
- + Sendikaların doğrudan idari makamların takdirine bağlı olarak soruşturma ve kontrol biçiminde, maliye, çalışma ve sosyal güvenlik ve işleri bakanlığı'nın periodik denetimine tabi tutulmaları,
- + Toplu pazarlık yapabilmek için ilgili işkolunda çalışan işçilerin en az yüzde 10'unu; sözleşme yapılacak işyeri yada işletmede en az yüzde 50'sini üye olarak kaydetmiş olma yükümlülüğü,
- + Son derece ağır ve mesnetsiz grev yasaklamaları; örneğin sürekliliğinde zorunluluk olan hizmetler kavramı ile bağdaşmayan sektörlerde yasaklamalar; Hükümete grevleri erteleme yetkisinin tanınmış olması, grev yasaklarında ve erteleme halinde uyuşmazlığın hükümetin kontrolü altındaki bir heyet marifetiyle ve mecburi tahkim yoluyla çözümlenmesi zorunluluğu; grevin belirli bir süre içinde yapılması kuralı ve bunlar gibi diğerleri.

Bu topulun tamamlanabilmesi için serbest bölgeler yasasına göre serbest bölgelerde 10 yıl süre ile; turizm kanununa göre turizm mevsiminde grev yasağının bulunduğu belirtilmelidir. Aynı şekilde, giderek geliştirilen bur uygulama ile, 233 sayılı Kanun gücündeki kararnameye göre sözleşme ile çalıştırılan işçilerin toplu pazarlıktan yararlanması yasaklanmış bulunmaktadır.

Nihayet Türk Hükümeti, serbest toplu pazarlık düzenine önceleri kamu toplu iş sözleşmeleri koordinasyon kurulu, son zamlarda, bizzat kararname ile kurdurduğu üç kamu işveren sendikası aracılığıyla müdahale etmektedir.

./...

Hatırlanacağı gibi, Türk Hükümeti Nisan 1986'da ILO Genel Direktörüne yaptığı resmi bir başvuru ile, diğer bazı hususlar yanında "Türkiye'nin; tasdik etmiş olduğu 90 sayılı ILO Sözleşmesi ile üstlendiği vecibelere ve ILO Anayasasında yer alan Sendika Özgürlüğü ilkelerine ve konuya ilişkin ILO normlarına tam olarak uymasına tam olarak uymasını temin edecek. her adımı atmaya ve gerekli tedbirleri almayı" taahhüt etmiştir.

Aradan bir yıl geçmiş bulunmaktadır.

Türk Hükümetini, ILO önünde verdiği taahhütleri yerine getirmekten ne alıkoymuştur, bunu bilemiyoruz.

Bu yıl Hükümet aynı yönde yeni bir taahhütte bulunmuştur.

Önümüzdeki yıl, Türkiye'nin ILO ilke ve normlarına tam olarak uyduğunu belirtebilecek bir durumda olabilmeyi ümit etmekteyim.

Bu çerçevede Türkiye'nin ILO ilke ve normlarına uygun hareket edeceği yolundaki resmi taahhüdünü ve TÜRK-İŞ'in istekleri ile kendi aradıkları arasında hiçbir fark olmadığını açıkça belirten Uluslararası Çalışma Örgütü'nün yardımını istemiş olmasını memnuniyetle karşıladığımı belirtmek istiyorum.

Kuşkusuz, artık yapılmak gereken taahhüt vermek ve iyi niyet belirtmek değil, taahhütleri, ILO Anasatatusu çerçevesinde hayata geçirmektir.

Bunu yerine getiren bir ülke, aynı zamanda ILO sisteminin işlerliğine de katkıda bulunmuş olacaktır.

Teşekkür ederim, sayın başkan."

1.2. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı'nın Konuşması :

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mükerrrem TAŞÇIOĞLU 10 Haziran 1987 günü yaptığı konuşmada sendikal çıkmazlar ve Hükümetçe alınacak önlemler konusuna muğlak bir biçimde değinmiş, özetle"....Son yıllarda petrol krizinin etkilerinin azalmasına rağmen, uluslararası para ve sermaye piyasalarındaki dalgalanmalar, dış ticaretteki himaye önlemleri, gelişmiş ülkeler ile gelişme yolundaki ülkeler arasındaki teknolojik mesafenin açılması gibi gelişmeler, dünyanın bir çok yerinde enflasyonu ve işsizliği körüklemektedir. Bu sorunlara çözüm bulmak için hem uluslararası, hem de ulusal düzeyde gayretlerin arttırılması gerekmektedir. ULUSAL DÜZEYDE YAPILABİLECEK OLAN BİR GİRİŞİM, İŞÇİLERİN. SÖZ KONUSU OLUMSUZ GELİŞMELERDEN MÜMKÜN OLAN EN AZ NİSBETTE ZARAR GÖRMELERİNİ TEMİNEN,ÜÇ'LÜ ÇERÇEVEDE GEREKLİ ÖNLEMLERİN ALINMASIDIR.ÜÇ'LÜ DANIŞMALAR,AYNI ZAMANDA, ÇALIŞMA MEVZUATININ İŞ HAYATININ DİNAMİZMİ VE EKONOMİK VE SOSYAL GELİŞMELERLE UYUM SAĞLAMASINA DA YÖNELİK OLMALIDIR.TÜRK HÜKÜMETİ BU YOLU SEÇMİŞTİR. BİRKAÇ YILDAN BERİ,ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK MEVZUATI ÜÇ'LÜ ÇERÇEVEDE İNCELENMEKTE VE TARAFLARIN ÜZERİNDE MUTADIK KALDIKLARI MEVZUAT DEĞİŞİKLİKLERİNİN GERÇEKLEŞTİRİLMESİ İÇİN GEREKLİ ÖNLEMLER ALINMAKTADIR.TÜRKİYE'NİN

İÇ VE DIŞ POLİTİKASININ BUGÜNKÜ GELİŞİMİNİN DİNAMİZMİNE PARALEL OLARAK, TÜRK HÜKÜMETİ, ÇALIŞMA HAYATINI İLGİLENDİREN STANDARTLARIN YÜKSELTİLMESİNİ HEDEFLEYEN ÇALIŞMALARI ARTTIRARAK SÜRDÜRME NİYETİNİ BELİRTMİŞTİR. 12 EYLÜL 1980 TARİHİNDEN ÖNCE TÜRKİYE'NİN YAŞADIĞI TRAJİK OLAYLARIN KAÇINILMAZ BİR SONUCU OLAN, SENDİKAL HAK VE ÖZGÜRLÜKLERE İLİŞKİN MER'İ MEVZUATTAKİ BAZI KISITLAMALARIN MEVCUDİYETİNİ TARTIŞMAK İSTEMİYORUM. HÜKÜMETİN, ULUSLARARASI TAAHHÜTLERİNDEN KAYNAKLANAN TÜM VECİBELERİNİ YERİNE GETİRMEYE VE ILO STANDARTLARI İLE UYUMSUZLUK İHTİMALİNİ ORTADAN KALDIRMAK İÇİN ÇALIŞMA MEVZUATINDA GEREKLİ DÜZENLEMELERİ, ÜLKENİN SİYASİ, EKONOMİK VE SOSYAL KOŞULLARININ GEREKLİ KILACAĞI MÜHLET İÇERİSİNDE YAPMAYA KARARLIDIR" deme yolunu seçmiştir. Bakanın konuşmasının tam metni ekte sunulmaktadır.

2. Komite Çalışmaları :

Hükümet yukarıda açıklanan muğlak ve zaman kazanmayı öngören girişimlerle Sözleşme ve Tavsiye Kararların Tatbikini İzlemekle Görevli Komite'nin (Aplikasyon Komitesi) gündemine Türkiye'nin girmemesini sağlamayı hedef almış ve bu yönde son derece yoğun bir çaba sarfetmiştir. TİSK tarafından da her düzeyde desteklenen bu taktik TÜRK-İŞ ve Aplikasyon Komitesi'nin işçi grubu tarafından boşa çıkarılmıştır.

Türk Hükümeti'nin gönderdiği ikinci taahhüt mektubu 6.6.1987 günü C.App./d.5 sayılı belge ile Komite üyelerine dağıtılmıştır. TÜRK-İŞ Komite'nin işçi grubu toplantısında "Türkiye'nin geçen yıl verdiği taahhütlerin hiçbirini yerine getirmediğini, amacın zaman kazanmak olduğunu" bildirmiş, "çeşitli ILO Sözleşmelerini ihlal medeniyle durumu görüşülmesi beklenen ülkeler listesine Türkiye'nin mutlaka alınması gerektiğini" belirtmiştir. İşçi Grubu, oybirliği ile aldığı bir kararla Türkiye'nin listede yer alması yönünde girişimde bulunulmasını kararlaştırmıştır.

Liste 11.6.1987 günü kesinleşmiş, Türkiye'nin 98 ve 111/sayılı Sözleşmeler sebebiyle gündeme alındığı C.App./9 sayılı belge ile alân edilmiştir.

Usule göre gündeme alınan ülkelerin Hükümet temsilcilerine durum bildirilmekte ve hangi tarihte Komite önünde açıklama yapacaklarını duyurmaları istenmektedir. Türk Hükümeti 16 Haziran 1987 günü açıklama yapacağını bildirmiştir.

Hükümet temsilcileri Türkiye'nin gündeme girmesinden sonra durumu olağan bir olay şeklinde değerlendirmeye kalkışmışlardır.

2.1. Hükümet Temsilcisinin Açıklaması :

16 Haziran 1987 günü akşamı saat 20.00'da başlayan oturumda Hükümet adına Dışişleri Bakanlığı Uluslararası Sosyal ve Teknik Kuruluşlar Dairesi Başkanı Dilge CAMKOREL söz almıştır. CANKOREL C.App./PV.17 sayılı , 16 Haziran 1987 tarihli tutanakta yer alan konuşmasında D.5 sayılı belgede yayınlanan taahhüt mektubuna atıfta bulunmuş, 90 Sayılı Sözleşme ile ilgili olarak Uzmanlar Komitesince ortaya konan görüşlerin üç'lü görüşmelerde ayrıntılı bir biçimde incelendiğini, yasaların ILO normlarına uygunluğunun sağlanması için işçi ve işveren örgütleriyle bir arada çaba sarf edildiğini, 3 Haziran 1986 tarihinde çıkarılan 3299 sayılı Yasa ile 2022 Sayılı Yasanın çeşitli hükümlerinin değiştirildiğini, Hükümetin daveti üzerine Nisan 1987'de bir ILO Teknik danışma heyetinin Türkiye'ye geldiğini ve inceleme konusu olan Yasa değişikliklerinin birlikte ele alındığını, 2022 Sayılı Yasanın 1980'nin sıkıyönetim'li günlerinde yasallaştırılmış olmasından kaynaklanan çeşitli problemlere sebep olduğunu, siyasal ve sosyal durumun o tarihten bu yana olumlu yönde geliştiğini, bunun sonucunda Hükümetin iş yasalarını ILO norm ve ilkelerine uygun hale getirmek için gerekli her çeşit önlemi almayı düşündüğünü, ilgili tarafların tam ve yapıcı katılımlarının sağlanması kaydıyla bu çalışmaların kısa süre içinde tamamlanmasının ümit edildiğini bildirmiştir. CANKOREL "iş ve meslekte ayırım yapılmasının önlenmesi" ile ilgili 111 sayılı Sözleşme uygulamasında da olumlu gelişmeler olduğunu öne sürmüştür.

2.2. TÜRK-İŞ Temsilcisinin Açıklaması :

TÜRK-İŞ temsilcisi yaptığı açıklamada öncelikle "Komite'nin Türk Hükümetinin 1986 yılında 72. dönem ILO Konferansı sırasında verdiği taahhütleri yerine getirmemiş olmasını esefle karşıladığını kaydetmesini" istemiş; Nisan 1987'de Türkiye'ye gelen ILO teknik danışma heyetinin Türkiye'deki sendikal durumu mükemmel bir şekilde tarif ettiğini, 2021 ve 2022 Sayılı Yasaları sendikalara geçirilmiş hukuksal bir deli gömleği biçiminde nitelediğini, anılan Yasaların sadece 90 sayılı ILO Sözleşmesini değil, aynı zamanda, sendikaların kendi iş programlarını ve çalışmalarını özgürce belirleme hakkını açıkça ihlal ettiğini, devlet memurlarının, özel okul öğretmenlerinin, dini müesseselerde çalışanların, aynı zamanda işçi olan öğrencilerin sendikalaşma hakkından haksız olarak yararlandırılmadığını, sendika yöneticisi seçilebilmek için en az 10 yıl işçi statüsünde çalışmış olma şartı yanında TSGLK'nu hükümlerine göre mahkûmiyete çarpılmamasının şart olduğunu, sendikaların genel siyaset yasağına tabi olduklarını, bu yasaklama ile sendika yöneticilerinin Hükümette yada siyasal partilerde görev almalarının olanaksız hale geldiğini, esasen görev alma halinde yöneticiliklerinin

sona erdiğini, toplu pazarlık hakkının kullanılmasında-Uzmanlar Komite-since de belirtildiği üzere, barajlar bulunduğunu, grev hakkının kullanılamaz halde olduğunu, sürekliliğinde zorunluluk olan işler (essential services) kavramının (bankacılık, petrol,kömür madenciliği ilh.gibi bu kavramla ilgili olmayan işkollarını kapsar hale getirilip grev yasaklarının çoğaltıldığını, Hükümete grevleri erteleme yetkisinin tanındığını, bu halde uyuşmazlığın Hükümet kontrolü altındaki bir hey'et marifetiyle çözüldüğünü, tüm bu düzenleme ve uygulamaların sendika özgürlüğü ilkeleriyle temelden geliştiğini bildirmiştir.

TÜRK-İŞ Temsilcisi ayrıca "Hükümetin verdiği taahhütleri yerine getirmemesi bir yana son bir yıl içinde çeşitli tasarrufları ile koşulları daha da ağırlaştırdığını öne sürmüş, 233 sayılı KHK uygulaması, kamu işveren sendikalarının kuruluş ve çalışma biçimi ve Hükümetin müdahaleleri konularında Komiteye ayrıntılı bilgi vermiştir. TÜRK-İŞ Temsilcisi 18'i aşkın rapora konu olan Türk Hükümetinin uluslararası taahhütlerine uygun hareket edip etmeyeceğinin ILO önünde açıklığa kavuşturulmasını istemiştir.

2.3. Diğer Ülke Temsilcilerinin Konuşmaları:

Komite'de ayrıca İsveç, Yunanistan, Fransa, ABD, Norveç ve Belçika işçi delegeleri söz almış, Hükümetin tutumu, verilen sözlere rağmen hiçbir olumlu adım atılmaması ağır bir dille eleştirilmiştir. Hollanda ve İngiltere işçi delegeleri tartışmanın uzaması üzerine konuşmaktan vazgeçmişlerdir. İşçi delegelerinin ortak görüşünü, Komite İşçi Grubu Başkanı Belçika İşçi Delegesi J.Houthuys açıklamıştır. Houthuys toplu pazarlık hakkı ile sendika özgürlüğü arasındaki yakın bağa işaret etmiş, her ikisinin ILO Anayasasının temel ilkeleri olduğunu hatırlatmış, Türkiye'de bu alanda ciddi ihlaller olduğuna dikkati çekmiştir. İşçi Grubu Başkanı, zamanın azlığı nedeniyle geçen yıl Komite'nin Hükümetin verdiği taahhüt mektubu ile yetindiğini, bununla birlikte verilen sözler istikametinde işlem yapılmasını beklediğini ifade ettiğini, bu yönde hiçbir adım atılmamış olduğunun Komiteye tesbit edilmesi gerektiğini belirtmiştir. Houthuys, "Türk Hükümeti verdiği taahhütleri yerine getirmedi, ancak bundan daha da önemli bir şey oldu. Geçen yıl görüşmeyi takiben Hükümet burada bir basın toplantısı düzenledi ve Türkiye'deki koşulların uluslararası alanda hiçbir şekilde eleştirilmediğini ileri sürmeye kalkıştı," mevcut problemler dış müdahale olmaksızın çözülmelidir" dedi. Bu çeşit girişimler sorunların çözümü için gerekli olan diyaloga katkı sağlamaz, bu yoldan bir gelişme de sağlanamaz" demiştir.

Houthuys konuşmasında Hükümetin taahhüt mektubunu da eleştirmiş, "ortada sadece sözler, sözler beyanatlar vardır. Hükümetin mektubu bu alanda somut herhangi bir gelişme olduğunu göstermemektedir. Hükümet Komitenin işçi grubu üyelerince ortaya konan kaygıları ciddiyetle değerlendirmelidir.." demiştir.

Komitenin işveren grubu başkanı Hükümetin ortaya koyduğu niyetleri hayata geçirmek için yapacaklarını daha somut bir biçimde ortaya koyması gerektiğine işaret etmiştir.

Bu konuşmalardan sonra Dilgi CANKOREL yöneltilen soruları cevaplandırarak "son birkaç yıl içinde siyasal, ekonomik ve sosyal yaşamın olumlu bir gelişme gösterdiğini, bu durumun endüstriyel ilişkileri de olumlu bir biçimde etkilediğini, Hükümetin uluslararası vecibelerini yerine getirmeye ve iş mevzuatında ILO normları ile bağdaşmayan unsurları ortadan kaldıracak adımları atmaya, önlemleri almaya hazır olduğunu" belirtmiştir.

2.4. Komite'nin Sonuç Kararları :

Bu görüşmelerden sonra Türkiye'nin ağır ihlallerin ilan edildiği "özel listede yer alması" üzerinde durulmuş, İşçi Grubunun bu konudaki ortak görüşüne karşı, İşveren Grubu, Hükümetin şartları iyileştirme yönünde yeni bir taahhütte bulunduğunu, bu çerçevede ILO'nun yardımını istediğini, Komite'nin gelecek oturumunda herhangi bir gelişme olmadığı takdirde özel listede ilan etmenin daha yerinde olacağı görüşünde olduğunu öne sürmüştür.

Komite bu değerlendirmelerden sonra şu sonuç kararını almıştır:

"Komite, Hükümet ve Hükümet Temsilcisi tarafından sunulan bilgiyi not etmiştir.

Komite, çeşitli vesilelerle Hükümet tarafından verilen sözlere rağmen, ulusal mevzuat ve uygulama ile 98 ve 111 sayılı Sözleşmeler arasında ciddi aykırılıklara (sapmalara) ilişkin kaygısını açıklamıştır.

Komite sözlerin çok yakın bir gelecekte gerçekleştirilmesini ve gelecek oturumunda bu yönde gelişme olduğunu bildirebilir durumda olmayı umut ettiğini açıklamıştır.

Bunun böyle olmaması takdirinde, Komite, sözleşmelerle uygunluğu temin etmek düşüncesiyle diğer araçlara başvurma zorunluluğunda kalacaktır."

Aplikasyon Komitesi Raporu 22 Haziran 1987 günü Genel Kurula sunarak kesinleştirmiştir.

III. Değerlendirme ve Sonuç

73 üncü dönem ILO Konferansı'nda herhangi bir ülke hakkında çıkabilecek en ağır karar Türkiye hakkında çıkmıştır.

Komite 72 nci dönem ILO Konferansı sırasında verilen taahhüt mektubuna rağmen, başta 2021 ve 2022 sayılı Yasalar olmak üzere, iş mevzuatını ILO ilke ve normlarına uygun hale getirme yönünde hiçbir adım atılmamış olmasını ağır bir biçimde kınamıştır. Bu sebeptendir ki, bu yılki taahhüt mektubuna rağmen Türkiye gündeme girmiştir. Komite üyeleri ve ILO çevreleri Hükümetin verdiği yazılı taahhütlerle sorumluların beyanatlari arasındaki gelişkiyi dikkatle izlemektedir. Bu tutumun Devletin ciddiyeti konusunda ciddi tereddütlere yol açtığı gizlenmemektedir. Hükümet Temsilcilerinin Komitenin sonuç kararlarını, kulis yoluyla ve şantajı varan bir üslupla yumuşatma çabası fayda vermemiştir. TİSK, önceki yıla kadar 2021 ve 2022 Sayılı Yasaların ILO ilke ve normlarına uygun olduğu yolundaki görüşlerinin Hükümet tarafından 72. dönem ILO Konferansı öncesinden başlanılarak paylaşılmamakta olduğunu açıklamasının şaşkınlığı içindedir. Yasaların ILO normlarına uygun olduğunu TİSK adına savunan ve yayın yapan, bu çeşit yayınları çeşitli dillerde dağıtılan bazı öğretim üyelerinin geçmiş yıllarda olduğu gibi bu yıl da Hükümet delegesi olarak Konferansa katılmaları sonuca etkili olmamıştır. Esasen bu öğretim üyeleri bilinmeyen nedenlerle Komite önüne çıkma ve eski görüşlerini tekrarlama yolunu seçmemişlerdir.

Hükümetin uluslararası vecibeleri yerine getirmeye hazır olduğu yolundaki beyanının ve yazılı taahhütlerinin ne suretle hayata geçirileceğini önümüzdeki günler .. gösterecektir. Bu aşamada belirtilebilecek yön, TÜRK-İŞ'in başta 2021 ve 2022 sayılı Yasalar olmak üzere, genel olarak iş mevzuatının ILO hükümlerine uygun hale getirilmesi yolundaki çalışmalarının ve görüşlerinin ILO tarafından tam olarak benimsenmesi ve paylaşılması; Hükümet'in bu alanda sorumlulukların inkar edemeyeceği ve derhal olumlu çalışma beklenen bir noktaya getirilmiş olmasıdır.

ÇALIŞMA ve SOSYAL GÜVENLİK BAKANI MÜKERREM TAŞÇIOĞLU'NUN
73 NCÜ ULUSLARARASI ÇALIŞMA KONFERANSI GENEL KURULU'NDA
10 HAZİRAN 1987 GÜNÜ YAPTIĞI KONUŞMA

Sayın Başkan,
Sayın Bakanlar,
Sayın Delegeler,

Sayın Başkan, herşeyden önce, 73 ncü Uluslararası Çalışma Konferansı Başkanlığı'na seçilmenizden dolayı Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti adına samimi tebriklerimi sunmak isterim. Yönetiminiz altında, Konferans'ın, Dünya'da sosyal barışın gerçekleştirilmesi için önem arzeden çalışmalarını olumlu bir şekilde sonuçlandıracağına itimadın tamdır. Konferans Başkan Yardımcılarına da tebriklerimi sunarım.

Konuşmamın başında, özel bir önem taşıyan güncel bir konu olan uluslararası işbirliğinin geleceğine ilişkin mükemmel raporundan ötürü Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürü Sayın Francis Blanchard'a tebrik ve takdirlerimi iletmek isterim.

Gerçekten, Dünya'da meydana gelen gelişmeler ve bundan kaynaklanan ihtiyaçlar, bu değişikliğe ayak uydurmak için uluslararası kuruluşların yerine getirmeleri gerekli hususlar hakkında bizi düşünmeye itmektedir. Bu çerçevede, bir yandan, bu kuruluşların etkinliğini ve produktivitelerini arttırmak ve yönetimlerini rasyonalize etmek icap etmekte ; diğer yandan, bu kuruluşların faaliyetlerinin ve programlarının seçiminin uluslararası toplumun ortak çıkarları uyarınca yönlendirilmesi gerekmektedir. Bu hedefe ulaşılması, kısır çatışmalardan kaçınılmasına ve bir "consensus" aramak için olumlu gayret sarfedilmesine bağlıdır.

Ayrıca, bazı ülke gruplarına mahsus meseleleri görüşmek için, Uluslararası Çalışma Teşkilâtı'nın esaseh girişmiş olduğu gibi, bölgesel alanda uluslararası işbirliği çok yararlı görülmektedir.

Kendilerine tahsis edilen kaynakların sınırlı olması dolayısıyla, uluslararası kuruluşların önceliklerini iyi saptamaları gerekmektedir. Bu noktada, Uluslararası Çalışma Bürosu Genel Müdürü'nün, raporunda haklı olarak belirttiği bir formüle atıfta bulunmak isterim: Daha az sayıda şey yapmak, ancak bunları daha iyi yapmak.

Sayın Başkan,

Çalışma Standartları alanındaki faaliyetleri, teknik işbirliği faaliyetleri ve araştırma çalışmalarıyla sosyal sahada gerçekleştirdiği ilerlemelerden ötürü Uluslararası Çalışma Teşkilâtı uluslararası sistem içerisinde takdire şayan bir yere sahiptir.

Gerçekten, Uluslararası Çalışma Teşkilâtı tarafından oluşturulan ve olayların ortaya çıkarılması, araştırma, arabuluculuk ve karar aşamalarından meydana gelen yöntem, pratik sonuçlara ulaşmak için nisbeten daha etkin bir yöntemdir. Bu yöntemin uygulanması aynı zamanda insan haklarının korunmasına da bir katkı teşkil etmiştir. Uluslararası Çalışma Teşkilâtı'nın çalışma standartlarına ilişkin faaliyetleri meyanında, çağ dışı kalmış standartların gözden geçirilmesine ve geleceğin ihtiyaçlarına daha iyi cevap verecek yeni standartların öngörülmesine yönelik girişimi olumlu karşılıyoruz. Bu, dinamik çalışma standartlarının hayata yeni şartlara göre düzenlenmesine imkân verecektir. Bu ihtiyacı hisseden Hükümetimiz, 1990-1995 dönemini kapsayacak ILO Ortak Vadeli Plânı hakkında bildirdiği görüşlerde, uluslararası çalışma standartlarının gözden geçirilmesine ağırlıklı olarak yer vermiştir.

./..

Genel Müdür'ün raporunda da işaret edildiği üzere, Uluslararası Çalışma Teşkilâtı'nın çalışma standartları alanında ki faaliyetlerine, teknik işbirliği faaliyetlerinin eşlik etmesi gerekmektedir. Bu tür faaliyetler, uluslararası çalışma sözleşmelerinin ve tavsiye kararlarının uygulamaya konması için gerek hükümetlerin, gerek işçi ve işverenlerin lüzumlu araçlarla donatılmalarına yönelik bir destek sağlamaktadır. Bu konunun Konferans'ın gündemine alınması çok isabetli olmuştur. Türkiye ile ilgili olarak, içinde bulunduğumuz dönemde Uluslararası Çalışma Bürosu ile teknik işbirliği faaliyetleri bir artış göstermiş ve Uluslararası Çalışma Teşkilâtı'nın meslekî ilişkilerimize katkısını yoğunlaştıracak bir plân hazırlanmıştır.

Sayın Başkan,

Herne kadar işsizlik ve fakirlik ile mücadele Uluslararası Çalışma Teşkilâtı'nın başlıca görevini teşkil ediyor ise de, diğer ilgili uluslararası kuruluşların politika ve programlarının da aynı yöne tevcih edilmesi herhalde gereklidir. Uluslararası Çalışma Teşkilâtı ve bu kuruluşlar, düzenleme, gelişme ve istihdam politikaları üzerinde ortak bir etki oluşturmak için gayretlerini birleştirdikleri takdirde, sözkonusu mücadelenin olumlu sonuçlar vermesine katkıda bulunabileceklerdir.

Sayın Başkan,

Uluslararası işbirliğini geliştirmek ve uluslararası kuruluşların saygınlığını korumak için, müzakere edilen sorunlar ile doğrudan bir ilgisi bulunmayan ve bu kuruluşların yetki alanına girmeyen, siyasî mülahazalara dayalı tartışmalara girilmesinden kaçınılmalıdır.

Genel Müdür'ün, raporunda da işaret ettiği gibi, bu tarz teşebbüsler, uluslararası kuruluşların faaliyetlerini sadece baltalamaya yaramaktadır.

Genel Müdür'ün uluslararası işbirliğinin başarısı için kamuoyunun desteğinin gereği hakkındaki görüşüne de katılıyoruz. Uluslararası kuruluşların sosyal ve ekonomik politikalar alanındaki faaliyetleri sözkonusu olduğunda, kamuoyunun desteği bilhassa özel bir önem kazanmaktadır. Herne kadar bu kuruluşlar faaliyetlerini hükümetler ile işbirliği halinde yürütüyor iseler de, kamuoyunun bu faaliyetler hakkındaki düşünceleri bunların başarısını doğrudan veya dolaylı olarak etkileyebilmektedir. Uluslararası kuruluşların gayretlerinin yönü, programlarının kapsamı ve hedefleri hakkında kamuoyunun aydınlatılması görevinin başta hükümetlere düştüğü kanaatindeyiz. Türk Hükümeti bu yolu izlemeye dikkat etmektedir. Örnek olarak, Uluslararası Çalışma Teşkilâtı ile uygulamaya konulan ortak projeler, teknik misyonlar, Uluslararası Çalışma Bürosu yetkililerinin ziyaretleri ve Ankara'daki ILO Bürosu'nun faaliyetleri ve yakın işbirliği hakkında Türk kamuoyuna bilgi iletilmesi suretiyle, Uluslararası Çalışma Teşkilâtı'nın Türkiye'de iyi bir imaja sahip olmasına katkıda bulunduğumuzu söyleyebiliriz.

Sayın Başkan,

Çalışma alanındaki her faaliyet beraberinde belli bir riski de taşımaktadır. Ancak, inşaat sanayii gibi bazı faaliyet sahaları işçiler için daha fazla risk ihtiva etmekte ve bu faaliyet sahalarında, teknolojik gelişmeler uyarınca alınmış önlemlere rağmen ölümle sonuçlanan iş kazaları vuku bulabilmektedir. Bu nedenle, inşaatta güvenlik ve sağlık konusunun, bu husustaki çalışma standartlarının gözden geçirilmesi amacıyla Konferans'ın gündemine kaydedilmiş olmasını memnurlukla karşıladık.

Çalışma hayatında sağlık ve güvenlik uzun süredir ulusal mevzuata ve uluslararası standartlara konu teşkil etmiştir. Mevzuat hükümlerinin uygulanmasını sağlamak üzere, ülkeler yerel koşullara uygun denetim mekanizmaları oluşturmuşlardır. Türkiye'de bu denetim iş müfettişleri tarafından yerine getirilmektedir. Tabiatıyla, yüzbinlerce işyerinin denetimi bu görevin ifa edilğinde bir rasyonalizasyonu gerektirmektedir.

Ülkemizde bu sorun, sanayilerin kaza riskine göre sınıflandırılarak, inşaat sanayii gibi kaza riski oranı yüksek sanayilere denetimde öncelik verilmesi yoluyla çözümlenmeye çalışılmaktadır. Öte yandan, inşaat sanayiinde iş kazalarını önlemek için bir taraftan Uluslararası Çalışma Bürosu ile işbirliğine gidilmekte ; diğer taraftan, kamuoyunun konuya dikkatini çekmek amacıyla her yıl, Mayıs ayında, İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Haftası vesilesiyle bir kampanya düzenlenmektedir. Bu önlemlerin alınması neticesinde, inşaat sanayiindeki iş kazalarının yüzdesi sanayileşmiş Avrupa ülkelerindekinden henüz iki-üç puan yüksek olmakla beraber, bu iş kazalarının sayısı yarı yarıya azaltılmıştır. Konferansın, inşaat sanayiinde güvenlik ve sağlık konusunda benimseyebileceği yeni uygun standartlara paralel olarak, Uluslararası Çalışma Bürosu'nun artan teknik yardımı, birçok ülkede, yüksek riskli haiz bu sanayii dalında işçilerin korunmasına katkıda bulunacaktır.

Sayın Başkan,

Son yıllarda petrol krizinin etkilerinin azalmasına rağmen, uluslararası para ve sermaye piyasalarındaki dalgalanmalar, dış ticaretteki himaye önlemleri, gelişmiş ülkeler ile gelişme yolundaki ülkeler arasındaki teknolojik mesafenin açılması gibi gelişmeler, dünyanın birçok yerinde enflasyonu ve işsizliği körüklemektedir. Bu sorunlara çözüm bulmak için hem uluslararası hem de ulusal düzeyde gayretlerin arttırılması gerekmektedir.

Ulusal düzeyde yapılabilecek bir girişim, işçilerin sözkonusu olumsuz gelişmelerden mümkün olan en az nisbette zarar görmelerini teminen, üçlü çerçevede gerekli önlemlerin alınmasıdır. Üçlü danışmalar, aynı zamanda, çalışma mevzuatının iş hayatının dinamizmi ve ekonomik ve sosyal gelişmelerle uyum sağlamasına da yönelik olmalıdır. Türk Hükümeti bu yolu seçmiştir. Birçok yıldan beri, çalışma ve sosyal güvenlik mevzuatı üçlü bir çerçevede incelenmekte ve tarafların üzerinde mutabık kaldıkları mevzuat değişikliklerinin gerçekleştirilmesi için gerekli önlemler alınmaktadır. Türkiye'nin iç ve dış politikasının bugünkü gelişiminin dinamizmine paralel olarak, Türk Hükümeti, çalışma hayatını ilgilendiren standartların yükseltilmesini hedefleyen çalışmaları arttırarak sürdürme niyetini belirtmiştir. 12 Eylül 1980 tarihinden önce Türkiye'nin yaşadığı trajik olayların kaçınılmaz bir sonucu olan, sendikal hak ve özgürlüklere ilişkin mer'i mevzuattaki bazı kısıtlamaların mevcudiyetini tartışmak istemiyorum. Hükümetim, uluslararası taahhütlerinden kaynaklanan tüm vecibelerini yerine getirmeye ve ILO standartları ile uyumsuzluk ihtimalini ortadan kaldırmak için çalışma mevzuatında gerekli düzenlemeleri, ülkenin siyasi, ekonomik ve sosyal koşullarının gerekli kılacağı bir mühlet içerisinde yapmaya kararlıdır.

Sayın Başkan,

Gündeminde bulunan birçok önemli konuyu incelemekle görevli 78 ncü Uluslararası Çalışma Konferansı'nın otumlu sonuçlar elde etmesini ve böylece Uluslararası Çalışma Teşkilâtı'nın amaçlarının gerçekleştirilmesi yolunda yeni bir atılım sağlamasını içtenlikle ümit ediyorum.

Teşekkür ederim Sayın Başkan.

